

50. KURS SKPB
EGZAMIN II cz.
zakres
religie, ikony, sztuka cerkiewna

Zakres wiedzy wymagany na egzamin z „Wyznania na terenie Karpat”.

Prawosławie:

- pentarchia, ikonoklazm, ikonoduli, ikonokłaści, wyprawy krzyżowe (zwłaszcza 4), upadek Konstantynopola, stogław, unia brzeska, synod moskiewski (1666), reformy Piotra Wielkiego
- zajęcie Rusi Halickiej przez Kazimierza Wielkiego, traktat grzymułtowski, autokefalia cerkwi w Polsce (przed II Wojną Światową i ponowna po II Wojnie Światowej), reaktywowanie prawosławnej diecezji przemysko-nowosądeckiej, rozstrzelanie, kanonizowanie Maksyma Sandowycza i przeniesienie relikwii ze Zdyni do Gorlic,
- Prawosławna Diecezja Przemysko-Nowosądecka dzisiaj: kto zarządza, liczba parafii, liczba księży, klasztory, różnice dogmatyczne pomiędzy kościołem prawosławnym a rzymsko-katolickim, różnice sakramentalne i obrzędowe,
- pojęcia: lektor, diakon, jerej, biskup, metropolita, inok, inokinia, monach, monachinia, ciernoriziec, ciernoriznica, eremityzm, anachoretyzm, cenobia, idiorytmia, riasofornyj, schima mała, schima wielka, monach, inchumen (ingumen),

Kościół grecko-katolicki:

- unia brzeska (kiedy i dlaczego zawarta, kto nie przystąpił), Jozafat Kuncewicz, dołączenie do unii diecezji przemyskiej, unia siedmiogrodzka, unia użgorodzka, synod zamojski,
- kasata unii w zaborze rosyjskim, rozwój unii w zaborze austriackim,
- kościół grecko-katolicki w II Rzeczypospolitej (liczebność, polityka Szeptyckiego, schizma tylawska, Apostolska Administracja Łemkowszczyzny, kontakty hierarchii z UPA),
- synod litewski (1946) i likwidacja kościoła grecko-katolickiego, kościół grecko-katolicki w czasach PRL
- reaktywowanie kościoła grecko-katolickiego w Polsce (liczba wyznawców, podział na diecezje, reaktywacja diecezji warszawsko-przemyskiej)

Kościół protestancki:

- Marcin Luter, Ulrich Zwingli, tezy lutra, wspólne podstawy wiary kościołów protestanckich,
- kościół Ewangelicko-Augsburski w Polsce,
- Kościół Ewangelicko-Reformowany w Polsce,

Kościół Zielonoświątkowy:

- Krótka historia Kościoła Zielonoświątkowego,
- Kościół Zielonoświątkowy w Polsce,
- Ewangeliczna Wspólnota Zielonoświątkowa na terenie: Beskidu Niskiego, Bieszczadów i sąsiednich.

Zakres wiedzy wymagany na egzamin z tematu „Ikony”.

Architektura cerkwi i jej wnętrza:

- architektura cerkwi: podział na 3 części, nazwy i przeznaczenie poszczególnych części (altar, pritwor wnutriennyj, wnuszennyj, prezbiterium, nawa, babiniec, solea, kliros, górne miejsce, ikonostas,
- wyposażenie altara: priostoł, zertwiennik, tron biskupi, baldachim
- wyposażenie nawy: panichidnik, kiwot, anałoj, tetrapod, polikandylion,
- wyposażenie prestoła i żertwiennika: darochranitielnica, artoforion, antimension, astraikos, diskos,
- techniki malowania ikon: tempera, mozaika, fresk, polichromia, podręczniki malarskie (podlinniki), odlewy w metalu.
- pojęcia i terminy: klejma, kowczeg, łuzga, pole, okład, riza,

Varia:

- alfabety słowiańskie: głagolica, cyrylica, graždanka
- alfabet cyrylicki: zapisywanie dat za pomocą liter,
- abrewiacje na ikonach: używanie skrótów (tytła),

Ikony:

- schemat ikonostasu karpackiego: nazwy poszczególnych rzędów, rozmieszczenie ikon, predella
- ikony Chrystusa: Pantokrator, Chrystus Nauczający, Mandylion, Chrystus Eucharystyczny
- ikony Bogarodzicy: Hodigitria, Eleusa,
- ikony święteczne: Narodzenie Bogarodzicy, Podwyższenie Krzyża, Ofiarowanie Bogarodzicy w Świątyni, Zwiastowanie, Narodzenie Chrystusa, Ofiarowanie Chrystusa w Świątyni, Chrzt Chrystusa, Wjazd do Jerozolimy, Ostatnia Wieczerza, Ukrzyżowanie, Zstąpienie do Otchłani, Przemienienie, Zesłanie Ducha Świętego, Zaśnięcie Bogarodzicy, Pokrow
- ikony Świętych: Mikołaja, Bazylego Wielkiego, Michała Archanioła, Jerzego, Kosmy i Damiana, Paraskewy, Onufrego,
- inne ikony: Deesis, Trójca Starotestamentowa, Trójca Nowotestamentowa, Sąd Ostateczny, Menologion, Carskie Wrota, Diakońskie Wrota.

ŻYDZI

1. Pojawienie się na terytorium Polski, kierunki, z których napłynęli do Polski, pierwsze wzmianki o osadnictwie w rejonie Karpat i Pogórzy.
2. Główne ośrodki mniejszości żydowskiej w Beskidach.
3. Najważniejsze zabytki związane z mniejszością żydowską.
4. Podstawowe terminy: synagoga, kirkut, macewa, bima, aron ha-kodesz, cadyk, chasyd, rabin.
5. Chasydyzm – krótka charakterystyka, ośrodki, „dynastie”.
6. Życie codzienne mniejszości – zajęcia i zawody.

ROMOWIE

1. Pochodzenie, przybycie do Polski.
2. Grupy społeczności romskiej w Polsce (ze szczególnym uwzględnieniem Beskidów).
3. Tradycyjne zajęcia.
4. Miejscowości ze skupiskami ludności romskiej.

GRECY

1. Tło osiedlenia się Greków w Polsce.
2. Dalsze losy.
3. Miejscowości związane z osadnictwem greckim.